

FƏNN SILLABUSU

İxtisaslaşma: 060301-Muzeyşünaslıq

Fakültə: Tarix coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Abidəşünaslıq Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 14.09.2023-cü il tarixli iclasının qərarı ilə təsdiq edilmişdir (Protokol N1).

Fənnin kodu: MIF-BO4.2

Tədris ili: II (2025-2026) III semestr.

Tədris yükü cəmi: Cəmi 240 saat. Auditoriya saati 45 saat. (30 saat mühazirə, 15 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit sayı: 8 kredit

II Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi: dos. Leyla Məcidova Qədir qızı

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Ə. Məmmədov 22

Məsləhət günləri və saati: IV gün saat 9⁰⁰-10⁰⁰

E-mail ünvanı: Kameliya-76@mail.ru

III Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vasitələr:

Əsas ədəbiyyat.

1. Eyvazova Y. Abidəşünaslıq. Bakı, 2018

2. Muzeyşünaslıq. (Dərslik). Bakı, Mars-print, 2002.

3. Muzey işinə aid sənədlər toplusu. Bakı, Işıq, 1961.

Əlavə ədəbiyyat

4. Azərbaycanda tarix-diyarşünaslıq muzeylərinin təşəkkülü və inkişaf tarixi. Bakı, Ziya-Nurlan, 2008.

5. Behruz Kengerli adına Naxçıvan Dövlət tarix-diyarşünaslıq muzeyi. Bakı, Azərnaşr, 1967.

6. Quliyev H.A. Tarixi-etnoqrafik materialların diyarşünaslıq muzeylərinin ekspozisiyasında göstərilməsi

haqqında. Azərbaycan Tarix Muzeyinin əsərləri, 1960, № 3.

7. Kərimov B.B. Lənkəran bölgəsində tarix-diyarşünaslıq muzeyləri. Azərbaycan Tarixi Muzeyi-2002.8. Bakı,

Elm, 2002.

8. Kərimov B.B. Naxçıvanda muzey işinin inkişafı tarixindən. "Elm" qəzeti, 9 sentyabr, 2005, № 21-22.

9. Kərimov B.B. Məsəlilə tarix-diyarşünaslıq muzeyi. "Elm" qəzeti, 19 oktyabr, 2006, № 10.

10. Kərimov B.B. Şirvan bölgəsində tarix-diyarşünaslıq muzeylərinin yaranması və inkişafı tarixi. Azərbaycan

Tarix Muzeyi-2006. Bakı, Elm, 2006.

11. Əmirxanov S.A. Muzey və məktəbli dünya görüşü. Bakı, Biznes Universiteti, 2001.

12. Əmirxanov S.A. muzey fəaliyyətində qarşılıqlı əlaqələr. Tədris-metodik vəsait. Bakı, 2002.

IV Prerekvizitlər: Abidəşünaslıq fənninin tədrisindən öncə Muzeyşünaslığın nəzəri əsasları fənnin də tədris olunması vacibdir.

V Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI Fənnin təsviri və məqsədi: Abidəşünaslıq fənni tarix və mədəniyyət abidələrinin geniş şəkildə öyrədir. Bu fənnin tədrisi ilə tələbələr tarix və mədəniyyət abidələrinin terifi, əlamətlərini, status vəziyyətini öyrənir və digər komponentləri müəyyən edə bilirlər.

VII Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçirilmiş materialı derindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

- 6 bal- tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açığa bilər.
- 5 bal- tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 4 bal- tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir.
- 3 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 2 bal- tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 1 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 0 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

Nö	Bal	Qiymət	
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda onun haqqında əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X Təqvim-mövzu planı: 30 saat müəhazirə, 15 saat seminar.

Nö	Keçirilən seminar və müəhazirə mövzuları	Müh	Sem
1.	Mövzu: Fənnin predmeti, məqsədi və vəzifələri. Plan: 1. Abidəşünaslıq fənninin predmeti. 2. Abidəşünaslıq fənninin məqsədi. 3. Abidəşünaslıq fənninin vəzifələri. Ədəbiyyat və mənbə: [1,2,3,5,6. Səh]	2	2
2.	Mövzu: Mədəni irsin öyrənilməsində abidəşünaslığın elm kimi formalaşması Plan: 1. Abidəşünaslığın elm kimi formalaşması. 2. İrs və mədəni irs anlayışları. Ədəbiyyat və mənbə: [1,2,3,5,6. Səh]	2	2
3.	Mövzu: Tarixi ərazilər mədəni irs komponenti kimi. Plan: 1. Tarixi-mədəni ərazilər və onların topologiyası. 2. Azsaylı xalqların etno-ekoloji məskunlaşma rayonları. 3. Tarixi istehsalat əraziləri. 4. Arxeoloji ərazilər. 5. Tarixi-mədəni ərazilərin hüquqi statusu. Ədəbiyyat və mənbə: [1,2,3. Səh.]	2	2
4.	Mövzu: Mədəni dəyər, abidə anlayışlarının nisbəti. Plan: 1. Mədəni dəyər anlayışı. 2. Mədəni dəyərlər hüquqi kateqoriya kimi. Ədəbiyyat və mənbə: [1,2,3. Səh.]	2	2
5.	Mövzu: Abidələr mədəni irsin tərkib hissəsi kimi. Plan: 1. Abidələrin gnoseoloji və tərbiyə funksiyası. 2. Abidələrin kommuniktiv və utilitar funksiyası. Ədəbiyyat və mənbə: [1,2,5,7. Səh.]	4	

	Mövzu: Mühafizə abidə statusunun başlıca argumenti kimi. Plan: 1. Dünyada abidələrin mühafizəsinin təşkili prosesi. 2. Abidələr mülkiyyət forması kimi. 3. Azərbaycanda abidələrin mühafizəsinin təşkili. 4. Maddi dəyərlərin daşınma prosesinin təşkili. Ədəbiyyat və mənbə: [1,2,3,5,6. Səh.]	2	2
7.	Mövzu: Abidəşünaslıq informasiya daşıyıcıları kimi. Plan: 1. Abidələr informasiya daşıyıcıları kimi. 2. Abidələrin təsnifatının ümumi prinsipləri. 3. Azərbaycanın dünya səviyyəli abidələri. Ədəbiyyat və mənbə: [1,2,5,7. Səh.]	2	
8.	Mövzu: "Tarix abidəsi" və "mədəniyyət abidəsi" anlayışlarının interpretasiyası. Plan: 1. Mədəniyyət abidəsi anlayışı. 2. Azərbaycanın respublika səviyyəli abidələri. Ədəbiyyat və mənbə: [1,2,5,7. Səh.]	2	
9.	Mövzu: Abidələrin dəyər aspektləri. Plan: 1. Abidələrin ictimai dəyəri. 2. Memarlıq abidələrinin dəyər aspektləri. 3. Memarlıq abidələrinin qiymət strukturu. 4. Memarlıq abidələri və ətraf mühit. 5. Abidələr və cəmiyyət. Ədəbiyyat və mənbə: [1,2,5,7. Səh.]	4	2
10.	Mövzu: Muzey əşyasını abidəşünaslıq aspektləri. Plan: 1. Muzey əşyası fenomeninin morfoloji təhlili. 2. Muzey əşyası abidə statusunda. 3. Muzeylər tarixi abidələrin təbliğatçısı kimi. Ədəbiyyat və mənbə: [1,2,5,7. Səh.]	2	2
11.	Mövzu: Abidəşünaslıq və turizm. Plan: 1. Abidəşünaslıq və turizm marşrutları. 2. Tarixi abidələrin konservasiyası və restorasiyası. 3. Azərbaycanın mühüm etnoqrafik yaşayış yerləri. Ədəbiyyat və mənbə: [1,2,5,7. Səh.]	2	
12.	Mövzu: Azərbaycanın məşhur muzeydənəkar abidələri. Plan: 1. Şirvanşahlar saray kompleksi. Qız qalası 2. Azərbaycanın qədim yaşayış məskənləri və Qobustan düşərgəsi. 3. Qafqaz Albaniyasının memarlıq abidələri. 4. İntibah dövrü memarlıq abidələri(12-ci əsr). 5. XVI-XX əsrin Azərbaycan memarlıq abidələri 6. Müasir dövrün memarlıq abidələri. Ədəbiyyat və mənbə: [1,2,5,7. Səh.]	4	1

XI. Fənn üzrə tələblər:

Mədəni irsin öyrənilməsində abidəşünaslığın elm kimi formalaşması, abidələr mədəni irsin tərkib hissəsi kimi, mühafizə abidə statusunun başlıca argumenti kimi, "Tarix abidəsi" və "mədəniyyət abidəsi" anlayışlarının interpretasiyası, abidələrin dəyər aspektləri, Azərbaycanın məşhur muzeydənəkar abidələri, abidəşünaslıq informasiya daşıyıcıları kimi öyrənilməlidir.

XII. Abidəşünaslıq fənni üzrə təlim nəticələri

- Abidəşünaslıq fənninin obyektini müəyyən edən meyarlar haqqında bilikləri mənimsəməlidir.
- Abidələrin tipoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı nəzəri-metodoloji biliklərə yiyələnməlidir.
- Abidələrin mədəni irs obyektini təsnifatını mənimsəməlidir.
- Abidələrin qorunması ilə bağlı qeyri hökumət qurumlarının, respublikanın-hökumət orqanlarının fəaliyyət istiqamətləri haqqında ətraflı biliklərə yiyələnməlidir.

Abidələrlə bağlı beynəlxalq təşkilatların, xüsusilə YUNESKO və onun müvafiq şura və komitələrinin fəaliyyəti ilə bağlı etraflı biliklər əldə etməlidir.

- Tarix və mədəniyyət abidəsi fenomeninin tərfi, əlamətləri, onun status səviyyəsini müəyyən edən dəyər komponentləri təhlil edən və abidələr ilə bağlı məsələlərin geniş spektri ilə bağlı biliklərə yiyələnməlidir.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollektiv suallar:

I Kollektiv sualları:

1. Abidəşünaslıq fəninin predmeti.
2. Abidəşünaslıq fəninin məqsədi.
3. Abidəşünaslıq fəninin vəzifələri.
4. Abidəşünaslığın elm kimi formalaşması.
5. İrs və mədəni irs anlayışları.
6. Tarixi-mədəni ərazilər və onların topologiyası.
7. Azsaylı xalqların etno-ekoloji məskunlaşma rayonları.
8. Tarixi istehsalat əraziləri.
9. Abidəşünaslıqda arxeoloji ərazilər.
10. Tarixi-mədəni ərazilərin hüquqi statusu.

II Kollektiv sualları:

1. Abidəşünaslıqda mədəni dəyər anlayışı.
2. Mədəni dəyərlər hüquqi kateqoriya kimi.
3. Abidələrin gnosoloji və tərbiyə funksiyası.
4. Abidələrin kommunektiv və utilitar funksiyası.
5. Dünyada abidələrin mühafizəsinin təşkili prosesi.
6. Abidələr mülkiyyət forması kimi.
7. Azərbaycanda abidələrin mühafizəsinin təşkili.
8. Maddi dəyərlərin daşınma prosesinin təşkili.
9. Abidələr informasiya daşıyıcıları kimi.
10. Abidələrin təsnifatının ümumi prinsipləri.

XV. Fənn üzrə imtahan sualları:

1. Abidəşünaslıq fəninin predmeti.
2. Abidəşünaslıq fəninin məqsədi.
3. Abidəşünaslıq fəninin vəzifələri.
4. Abidəşünaslığın elm kimi formalaşması.
5. İrs və mədəni irs anlayışları.
6. Tarixi-mədəni ərazilər və onların topologiyası.
7. Azsaylı xalqların etno-ekoloji məskunlaşma rayonları.
8. Tarixi istehsalat əraziləri.
9. Abidəşünaslıqda arxeoloji ərazilər.
10. Tarixi-mədəni ərazilərin hüquqi statusu.
11. Abidəşünaslıqda mədəni dəyər anlayışı.
12. Mədəni dəyərlər hüquqi kateqoriya kimi.
13. Abidələrin gnosoloji və tərbiyə funksiyası.
14. Abidələrin kommunektiv və utilitar funksiyası.
15. Dünyada abidələrin mühafizəsinin təşkili prosesi.
16. Abidələr mülkiyyət forması kimi.
17. Azərbaycanda abidələrin mühafizəsinin təşkili.
18. Maddi dəyərlərin daşınma prosesinin təşkili.
19. Abidələr informasiya daşıyıcıları kimi.
20. Abidələrin təsnifatının ümumi prinsipləri.
21. Azərbaycanın dünya səviyyəli abidələri.
22. Mədəniyyət abidəsi anlayışı.
23. Azərbaycanın respublika səviyyəli abidələri.
24. Abidələrin ictimai dəyəri.
25. Memarlıq abidələrinin dəyər aspektləri.
26. Memarlıq abidələrinin qiymət strukturu.
27. Memarlıq abidələri və etraf mühit.
28. Abidələr və cəmiyyət.
29. Muzey əşyası fenomeninin morfoloji təhlili.
30. Muzey əşyası abidə statusunda.
31. Muzeylər tarixi abidələrin təbliğatçısı kimi.
32. Abidəşünaslıq və turizm marşrutları.
33. Tarixi abidələrin konservasiyası və restorasiyası.

34. Azərbaycanın mühüm etnoqrafik yaşayış yerləri.
35. Şirvanşahlar saray kompleksi, Qız qalası
36. Azərbaycanın qədim yaşayış məskənləri və Qobustan düşərgəsi.
37. Qafqaz Albaniyasının memarlıq abidələri.
38. İntibah dövrü memarlıq abidələri(12-ci əsr).
39. XVI-XX əsrin Azərbaycan memarlıq abidələri
40. Müasir dövrün memarlıq abidələri.

Abidəşünaslıq fənninin sillabusu 060301 "Muzeyşünaslıq" ixtisaslaşması üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-ci il, protokol № 1).

Kafedra müdiri : dos. K.F.Mahmudov

Fənn müəllimi : dos. L.Q.Məcidova